

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Vita Et Honestate clericorum. Titvlvs Primvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

DECRETALIVM EPI- STOLARVM GREGORII LIBER TERTIVS.

DE VITA ET HONESTATE
clericorum.

TITVLVS PRIMVS.

CAPITVLVM PRIMVM.

Cum celebratur, divisus esse debet clerus à populo.

Ex Concilio Moguntino. a

VT laici secus altare, quando sacra mysteria celebrantur, stare vel sedere inter clericos non presumant. Sed pars illa, quæ b cancellis ab altari dividitur, tantum psallentibus pateat clericis. Ad orandum verò & communicandum laicis & feminis (sicut mos est) pateant sancta sanctorum.

CAP. II.

Brevi, ne potest brevis sumari.

Ex concilio Pictaviensi. c

Clerici arma portantes d, & usurarii excommunicantur.

CAP. III.

Presbyter habens populum, debet habere clericum, qui secum ceteris, & in aliis hic expressis, eum iuvet.

Ex concilio Maticensi. e

VT quisque Presbyter s, qui plebem regit, clericum habeat, qui secum ceteris, & epistolam & lectionem legat, & qui possit tenere scholas, & admonere suos parochianos, ut filios suos ad fidem discendam mittant ad ecclesiam, quos ipse cum omni castitate erudiat.

CAP. IV.

Non potest brevis sumari.

Gregorius g IX.

Si quis ex clericis comam h relaxaverit, anathema sit.

CAP. V.

Brevi est, & non aliter sumatur.

Ex concilio Carthaginensi. i

Clericus neque comam nutriat, neque barbam.

CAP. VI.

Clericus non in sacris, nec professus potest uxorem ducere, sed uxorem tondetur s, vult gaudere privilegio clericali, vel dispensari tenere beneficium, hoc dicit, secundum modum, qui est magis consentaneus literæ, secundum quem ponit unum casum duntaxat.

Ex concilio Triburien. k

Clericus si tonsura dimissa uxorem acceperit, qui quidem sit sine gradu, nec monasterio à parenti-

bus traditus, uxorem permittatur habere, & iterum tondetur: nec in vita sua uxorem dimittere audeat.

CAP. VII.

Clericus debet tonsuram deserre: & si non vult, potest invitus à suo superiori tondere.

Alexander III. Cantuarien. Archiepisc.

Clericus: & infra. a Clerici, qui comam nutriunt b & barbam, etiam invitati à suis Archidiaconis tondentur.

CAP. VIII.

Frequentans monasteria monialium, & monitus non desistens, si clericus est, deponitur: si laicus, excommunicatur.

Idem in concilio Lateran. c

Monasteria d sanctimonialium, si quisquam clericus sine manifesta & rationabili causa frequentare presumpserit, per Episcopum e arceatur: & si non destiterit f, ab officio ecclesiastico reddatur immunis. Si laici, excommunicationi subdantur, & à ceteris fidelium fiant penitus alieni.

CAP. IX.

Episcopus potest statuere in ecclesia certum numerum clericorum secundum ipsius facultates, qui vivant in communi, & contraditores ad hoc compellere. & istos in communi viventes, potest absolvere ab excommunicatione incurta, propter injectionem manuum in socium.

Gregorius g VII.

Qoniam b (ut ait scriptura) [1 & 7.] Statuimus, ut facultatibus ecclesiarum vestrarum proventibus & expensis diligenter inspectis, certum in eis valeatis ponere numerum clericorum, & statuere, ut bona eorum veniant in commune, in una domo vescantur, atque sub uno tecto dormiant & quiescant. Si qui verò contraditores extiterint, licitum vobis sit per suspensionem officii & beneficii, aut graviore etiam poena, si opus fuerit, ad hanc observantiam eos compellere, appellatione non obstante. Indulgemus etiam ut si quisquam eorum, qui simul vivunt, pro manus i injectione in socium à communione meruerit fieri alienus, reconciliandi & poenitentiam imponendi potestatem plenariam habeatis, nisi forte atrocitas facti poenam graviorem exspectet. k

a Ca. 6. eod. tit. ne cler. vel monach. in 1. compilat. b Hæc 2. verba, & barbam, desunt in omnibus manus. c Sub Alex. 3. c. 11. d Ca. 3. eod. tit. in 1. compilat. e Ab Episcopo arceatur. f Ad desierit. g Alex. al. viii. al. xv. al. xii. sed ut plurimum legitur octavus. h Ca. 10. eod. tit. in 1. compilat. confert concilium Trib. a. can. 73. Refert Grat. 12. q. 1. ca. 1. i Manuum. k Expositat.

M m m 2

[1 Præsumunt sensus hominis ad matrem ab adolescentia sua, sic ex sensualitate vergit caro in culpam, ita vigore spiritus præcedente, & subsequente divina gratia, animus nititur debet ad veniam, & remedia semper inquirere, quibus fruente occasiones mortis valeat declinare. Inde siquidem est, quod intelligentes multa ex defectu proprio, multa ex aliena malitia in vestris ecclesiis pervenisse, quæ aut delictum in se aut occasionem habent delinquendi, per auct. Apost. sedis, cui ex dispositione Domini deservimus, prout datur ab eo, decrevimus obviandum, & auct. in vobis episcopalis officii, ad rescandam nocivam in subditis vestris, & inserenda utilia scriptis Apostolicis munitendam, recolectes quod in veteri lege præcepit Dominus dicens: ignis in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos, subjiciens manus ligna per singulos dies.]

CAP. X.

Ecclesiasticae iudices & delegati gratis iudicare debent, nec exigere possunt decimam, vel etiam quotam litis, etiamsi hoc habeat consuetudo.

Innocentius III. Prælati & clerici Lombardie.

Cum ab omni specie mali præcipiat Apostolus abstinere: [1 & infra.] Sanè ad audientiam apostolatus nostri pervenit, quod cum ex delegatione nostra causas suscipitis petrastrandas, more secularium super decima litis, vel parte alia pro diversa terrarum consuetudine præter expensas victualium cum litigantibus, receptis pignoribus, pro salario convenitis. Nos attendentes, quod ad hoc vobis & aliis clericis sint ecclesiastici redditus deputati, ut ex ipsis honestè vivere debeatis: [2 & infra.] Ideoque mandamus, quatenus ab huiusmodi exactionibus decetero abstinentes, vigorem iudicarium gratis studeatis litigantibus impartiri: non obstantes quod in fraudem à quibusdam proponitur, quod id exigatur nomine assessorum: cum nec iustum iudicium iudici vendere liceat, & venales sententia ab ipsis etiam secularibus legibus reprobentur.

[1 Nos qui licet indigni constituti sumus à Deo super gentes & regna, ut iuxta verbum Propheticum, evellamus & destruamus, ædificemus & plantemus, summo opere debemus satagere, quatenus evellamus vitia, plantemus virtutes, destruamus iniqua & ædificemus honesta. Sicq; nostra sollicitudine mediante prava transierunt in directa, & aspera convertuntur in plana: licet autem huiusmodi nostra sollicitudinis labor generaliter debeat ad omnes extendi, quia sapientibus & insipientibus sumus in iustitia debitores: tamen specialiter ad clericos, qui dormire debent à vitio, ut sint penna columbae de argentea, ne quid appareat in illis quod obscurat candorem ecclesiastica puritatis.]

[2 Nec vos oporteat ad turpia lucra manus extendere, vel ad iniqua munera oculi inclinare. Cum ergo opera vestra lucere debeant laicis in exemplum, nec vos deceat ad instar secularium ad turpe compendium vitium occasione arripere. v. v. p. a. f.]

CAP. XI.

Ad evitandum scandalum, possunt religiosi diversi habitus, nisi ad prædicandum de novo conversis, se in unum superiorem habitum & proposicum conformare.

Idem Livonens. Episcopo, & eis, qui cum ipso sunt fratribus.

Deus qui ecclesiam à suam nova semper prole fecundat: [1 & infra.] Ne igitur, si dispar in vobis observantia fuerit, & dissimilis habitus, apud eos, quibus

a C. 1. eod. tit. in 3. compil. 1. Theos. b In codice Barb. more sic iudicium. c Simile vide in l. 3. ff. quod cuiusq; uni. & in l. qua nteranda. ff. de op. leg. d C. 2. eod. tit. in 3. compil. vide extrar. Alex. IV. cum hora. quam inserimus post directorum inquisitor. inter litera Apoff.

unum evangelium prædicatis, scandalum suscitetur. Mandamus, quatenus eo non obstante, quod inter vos monachi sunt, & canonici regulares, vel alii etiam regularem vitam sub alia distinctione & professi, omnes pariter in unum regulare propositum & honestum habitum, quantum ad hoc spectat officium, conformetis.

[1 Volens hac moderna tempora conformare prioribus, & fidem catholicam propagare, prædecessoribus vestris & vobis post eos prout inspiravit affectum, ut Livonen. ingressi provinciam paganam evangelizati nomine Domini nostri Iesu Christi, eorum sequentes exemplum quibus in evangelio legimus esse dictum: Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti: & de quibus Evangelicus sermo subiunxit: Illi autem profecti, prædicaverunt ubiq; Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Attendens etenim Evangelicus ille paterfamilias quod messis est multa, operarii autem pauci, adiuvit mittit operarios in messem suam, & in hac quasi in decima hora vinea sua verè vos deputat vinivores, quorum labores pari cum primis denario recompenset. Unde cum Evangelizandi officium es assumpseritis inspirante, qui facit utraq; unum: oportet veritatis & charitatis spiritu ambulare, illorum sequentes exemplum de quibus legitur: Multitudinis autem credentium erat cor unum & anima una.]

CAP. XII.

Ludi theatrales etiam prætextu consuetudinum in ecclesiis, vel per clericos fieri non debent.

Idem.

Cum decorem & domus Dei: & infra. Interdum ludi sunt in ecclesiis theatrales, & non solum ad ludibriorum spectacula introducuntur in eis monstra larvarum, verum etiam in aliquibus festivitibus Diaconi, Presbyteri, ac Subdiaconi infanx suæ ludibria exercere præsumunt: [1 & infra.] Frat. v. mandamus, quatenus ne per huiusmodi turpitudinem ecclesie iniquetur honestas, prælibatam ludibriorum consuetudinem, vel potius corruptelam, curetis à vestris ecclesiis extirpare.

[1 Quia igitur ex officio nobis in iuncto domus Domini in celis comedit, & opprobria exprorantium ei super nos cadere dignoscuntur.]

CAP. XIII.

Clerici debent continere, & castè vivere: contra facientes, poenitentia & severius puniuntur illi, qui possunt legitimo matrimonio uti.

Idem in concilio generali. c

Ut clericorum à moribus & actus in melius refoventur, continenter & castè vivere studeant universi, præsertim in sacris ordinibus constituti, ab omni libidinis vitio præcaveant, maxime illo, propter quod venit ira Dei in filios diffidentia, quatenus in conspectu omnipotentis Dei puro corde, ac mundo corpore valeant administrare. Ne vero facilitas veniæ incentivum tribuat delinquendi, statuimus, ut qui comprehensi fuerint incontinentia vitio laborare, prout magis & aut minus peccaverint, puniantur secundum canonicas sanctiones, quas efficacius & districtius præcipimus observari: ut quos divinus timor à malo non revocet, temporalis saltem poenitentia cohibeat à peccato. Si quis igitur hac de causa suspensus præsumperit celebrare divina, non solum ecclesiasticis beneficiis spoliabitur, verum etiam pro duplici culpa perpetuò deponatur. Prælati verò, qui tales præsumperint in suis iniquitatibus sustinere, maxime obtentu pecuniæ vel alterius

a Al. distinctione. b C. 4. eod. tit. in 3. compil. c Con. generale Lat. sub Innoc. III. c. 14. d C. 14. eod. tit. in 4. compil. e Al. vel minus. & c. f Lex diversa. & a. cum nisi. De res vend. & Inst. de pub. iud. §. stem lex Iulia. commodi

commodi temporalis, pari subiaceant ultioni. Quæ autem secundum a regionis suæ morem non abdicarunt copulam conjugalem, si lapsi fuerint, gravius puniantur: cum legitimo matrimonio uti possint.

CAP. XIV.

Clericus crapulosus vel ebrius monitus non desistens, ab officio vel beneficio suspendatur.

Idem in eodem b.

Acapula & ebrietate c omnes clerici diligenter abstineant: unde vinum sibi temperent, & se vino. Nec ad bibendum quispiam incitetur: cum ebrietas & mentis inducat exilium, & libidinis provocet incentivum. Unde illum abufum penitus decernimus abolendum, quo in quibusdam partibus ad potus æquales suo modo obligant potatores: & ille iudicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fecundiores exhaurit. Si quis autem super his se culpabilem exhibuerit, nisi à superiore commonitus satisfecerit, ab officio vel beneficio suspendatur.

CAP. XV.

A negatus, personis, locis, ludis, vestibus inhonestis & ornatu minus honesto præcipit clericos abstinere, & habitu honesto uti, cuius varietatem in pluribus exprimit & deservatur.

Idem in eodem e.

Clerici officia f vel commercia secularia non exercent, maxime inhonestis. Minis, jocularioribus, & histrionibus non intendant. Et tabernas proflus evitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. Ad aleas, & taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis interint. Coronam & tonfuram habeant congruentem. Et ser officii ecclesiasticis, & aliis bonis studiis exercent diligenter. Claustra deferant desuper indumenta, nimia brevitate vel longitudine non notanda. Pannus rubeus aut viridibus, neque non manicis aut forularibus confuticiis, frænis, felleis, storalibus, calcaribus deauratis, aut aliam superfluitatem gerentibus non utantur. Cappas manicatas ad divinum officium intra ecclesiam non gerant, sed nec alibi, qui sunt in sacerdotio & personibus constituti: nisi iusta causa timoris exegerit habitum transformari. Fibulas omnino non ferant, neque corrigias auri vel argenti ornatum habentes, sed nec annulos: nisi quibus competit ex officio dignitatis. Pontifices autem in publico & in ecclesia suppetindumentis linceis omnes utantur: nisi Monachi fuerint, quos oportet ferre habitum Monachalem. Palliis diffibulatis non utantur in publico, sed vel post collum, vel ante pectus hincinde connexis.

CAP. XVI.

Clericus qui tertio monitus à negotiationibus secularibus non abstinet, interius perdit, quoad bona privilegium clericale. h. d. Et est textus multum no. & qui quotidie allegatur.

Honorius III. Ambianen. Episc. g

Ex literis h Pontini Comitum intelleximus, quod quidam clerici suæ terræ potius secularibus & negotiationibus, quàm officiis divinis intendunt: & gaudere volentes privilegio k clericali, nolunt statuti patriæ (quibus quoties expedit, sicut laici se ruentur) in negotiationum suarum l quæstibus subiacere: [i & infra.] Monemus, quatenus si tales tertio à te commo- niti ab huiusmodi non respuerint, sed prætermisiss di-

a Hoc dicitur propter Gracos. b Conc. Later. sub Innoc. 3. c. 15. c Ca. 3. eod. tit. in 4. comp. d à beneficio vel officio susp. e Lat. sub Innoc. 3. ca. 16. f Ca. 4. eod. tit. in 4. comp. conc. Trid. sess. 14. de reform. c. 6. & sess. 22. c. 1. g Ambian. al. Abien. al. Abianen. al. Abienen. h Vid. Geminianum in c. 1. de off. del. in 6. i al. negotiis. k privilegium clericorum. l Vid. l. quæst. Cod. de re iud. & l. si proponat. 4. i. ff. de inoff. test.

vinis officiis, negotiationibus insisterint a supradictis, cum facto abiciant privilegium clericale, tu quo minus, dum his se implicent, de suis facultatibus, statuti & consuetudinibus patriæ subiaceant, non defendas eosdem.

[i Unde quia magnum ex hoc scandalum inter laicos generatur, nobis humiliter supplicavit, ut vel compelli huiusmodi clericos ad servendum ecclesiæ, illicitis secularibus negotiationibus postpositis, mandavimus, vel pateremur eos quoad facultates eorum statuti & consuetudinibus patriæ subiacere. Cum igitur prædilla in clericali ordinis vituperium redundare noscuntur, & clericorum vita generare non debet laici scandalum, sed præstare honestatis exemplum. f. i.]

DE COHABITATIONE CLERICORUM & MULIERUM.

TITVLVS II.

CAP. I.

Clericus non debet retinere in domo mulierem suspectam de incontinentia, etiam si sit mater vel alta consanguinea.

Ex concilio Moguntin. b

Inhibendum c est, ut nullus sacerdos foeminas, de quibus suspicio potest esse, retineat. Sed neque illas quas canones concedunt, matrem, amitam, & fororem: qui instigant diabolo, & in illis scelus perpetratum reperitur, aut etiam in pedissequis earundem. Sed si qua de his necessitatem habuerit, Presbyteri habeant in vico aut in villa domū longè à sua conversatione: & ibi eis, quæ sunt necessaria, subministrent. Prohibendum quoque est, ut nulla foemina ad altare præsumat accedere, aut Presbytero ministrare, aut intra cancellos stare sive sedere.

CAP. II.

Excommunicatur clericus in sacris, qui à suspectarum mulierum colloquio, vel earum consortio, monitus non desistit.

Ex decreto Eugenii Papæ.

Si quisquam d sacerdotum, id est, Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, de quacunque foemina crimine fornicationis suspectus, post primam, secundam & tertiam admonitionem inveniatur fabulari, & aliquo modo conversari cum ea: excommunicationi subdatur: foemina verò canonicè iudicetur.

CAP. III.

Non debet prælatus clericum cogere ad concubinam abjurandam, sed eam nolentem dimittere, potest excommunicare.

Alexander III. Saler. Archiepiscopo.

p. c. cum tu.

Clericos in sacris ordinibus e constitutos, qui publice tenent concubinas, ad eas abjurandas volumus à tua fraternitate compelli, ne in eandem fornicationem instinctu diabolice fraudis redeunt, perjurii reatum incurrant. Verum ipsos per suspensionis & interdicti sententiam debes arctius cogere, ut mulieres ipsas à se ita removeant, quod de illis sinistra suspicio non possit haberi. Et si qui eorum de ipsas redire, vel alias accipere fortè præsumserint, in aliquos eorum debes perpetuam excommunicationis sententiam proferre, ut alii eorum f exemplo perterriti, à similibus arceantur.

a Uruntur. b Hoc reperio in conc. Namnetensi c. 3. c Ca. 1. eod. tit. in 1. comp. d Ca. 3. eod. tit. in 1. comp. Vid. conc. Later. sub Leone 10. sess. 9. de reform. Curia & alior. e Ca. 4. eod. tit. in 1. comp. & post conc. Lat. sub Alex. 3. p. 18. c. 1. f In C. Bar. ut alii exemplo illorum à similibus, &c.